

UVODNIK EDITORIAL

KATARINA HABE
Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo
katarina.habe@ag.uni-lj.si

Koronsko obdobje je na področju glasbenega izobraževanja naplavilo na površje številne izzive. Izkazalo se je, da ključno vlogo v izobraževanju igra odnosni vidik – kakovost medosebnih odnosov in jasna komunikacija – ki je deloval kot varovalni dejavnik v času številnih nepredvidenih sprememb. Odprtost, fleksibilnost, inovativnost, fluentnost in človečnost so bile tiste osebnostne vrline, ki so se postavile v ospredje in usmerjale uspešnost glasbeno-izobraževalnega procesa v obdobju poučevanja na daljavo. Čustveno-motivacijski dejavniki so bili tisti, ki so odvzeli težo kognitivnim dejavnikom učnega procesa in vplivali na uspešnost glasbenega izobraževanja. Pokazalo se je tudi, da slednje ni dovolj, temveč je vzgojni vidik nenadomestljiv. Marsikateri glasbeni pedagog si je v tem času začel postavljati vprašanja o tem, kaj je ključno pri glasbenem poučevanju, kaj je esenca tega, kar želimo v glasbeno-izobraževalnem procesu prenesti svojim učencem, in kako lahko to storimo tako, da bomo učence čim bolj motivirali in jim z obiskom glasbenega pouka v glasbeni ali osnovni šoli pomagali pri spodbujanju njihovega celostnega blagostanja. Včasih se zdi, da je glasba v izobraževalnem okolju marsikje izgubila svoje osnovne funkcije – uravnavanje čustev, medosebno povezovanje in zdravljenje. Intelktualni vidik je izrazito prevladal nad afektivnim in razkorak med glasbo v formalnem in neformalnem okolju se je poglobil v skrajnosti. Rdeča nit prispevkov 36. zvezka *Glasbenopedagoškega zbornika Akademije za glasbo v Ljubljani* je, kako poučevati tako, da spodbujamo celostni razvoj učenca. Vsebinski prispevkov izpostavlja, kako pomembni so čustveno-motivacijski dejavniki, individualiziran pristop poučevanja, improvizacija, transferni učinki glasbenega izobraževanja ter kako vse navedeno vpliva na oblikovanje samopodobe in identitete posameznika.

Vsebinski okvir 36. zvezka *Glasbenopedagoškega zbornika* postavljamo z dvema prispevkoma; najprej je tu uvodni članek Natalije Šimunović o glasbeni samopodobi in glasbeni identiteti učencev glasbene šole ter vlogi učitelja instrumenta/petja pri tem, ki opozarja na potrebo po spremenjenem pristopu učiteljev individualnega pouka v glasbenih šolah, ki bo celostneje nagovarjal celotno učenčevo osebnost. Drugi pa je recenzija knjige iskrivega Paula Harris, svetovno priznanega britanskega glasbenega pedagoga, klarinetista, skladatelja in publicista, ki smo ga imeli v preteklem študijskem letu privilegij poslušati na spletnem seminarju na Akademiji za glasbo, UL, ki v svoji knjigi *Brezpogojno poučevanje (Unconditional Teaching)* poudarja, kako pomembno je pri poučevanju izhajati iz otroka, njegovih potreb in ga vzgajati/izobraževati

v skladu s tem, kar je zanj najučinkovitejše na vseh ravneh. Znotraj navedenega vsebinskega okvira, ki obravnava vlogo učitelja pri celostnem poučevanju, ki zajame vse vidike učenčeve osebnosti, predstavljamo dva pregledna članka, ki sta metodološko zanimiva zaradi aktualne sistematične analize obstoječe literature po t. i. modelu PRISMA (Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses). Eden od njiju obravnava pristop poučevanja inštrumenta suzuki in njegove transferne učinke za razvoj otrok, drugi pa se ukvarja z improvizacijo pri glasbeni umetnosti v osnovnih šolah. Temu sledi še prispevek o naraciji v glasbi kot didaktičnem orodju.

Natalija Šimunović v svojem prispevku z naslovom »Oblikovanje glasbene samopodobe in glasbene identitete z vidika učiteljev inštrumenta/petja« govori o tem, kako pomembni so koncepti sebstva pri učenju glasbe. Avtorica pravi, da poslanstvo glasbenega izobraževanja poleg učenja inštrumenta vključuje tudi kultiviranje glasbene identitete posameznika. V svoji kvalitativni raziskavi, izvedeni s pomočjo intervjujev desetih učiteljev inštrumenta/petja, dejavnih tudi na področjih glasbenega izvajalstva, avtorstva, vodstvenega, raziskovalnega in uredniškega dela, ugotavlja, da udeleženci vlogo učitelja inštrumenta/petja doživljajo kot mešan identitetni koncept, ki vpliva na poučevanje. Z moderiranjem glasbenopedagoških pristopov učitelji načrtujejo individualizirane učne cilje, ki podpirajo oblikovanje učenčeve glasbene samopodobe v skladu z njegovim čustvenim blagostanjem. Ob žanrskih, medijskih idr. dilemah, ki jih v glasbeno poučevanje vnašajo družbeno-kulturni pojavi, učitelji inštrumenta/petja lastno glasbeno identiteto ponovno vrednotijo, osmislijo, dograjujejo in raziskujejo.

Prispevek z naslovom »Pomen in vloga glasbene improvizacije pri pouku glasbene umetnosti v osnovni šoli« avtorice Alje Lapuh izpostavlja glasbeno ustvarjalnost kot eno izmed ključnih dejavnostnih področij poučevanja glasbe pri glasbeni umetnosti v osnovnih šolah, ki ima številne transferne učinke. Avtorica na podlagi sistematičnega pregleda literature ugotavlja, da imajo dejavnosti glasbene improvizacije pri pouku glasbene umetnosti v osnovni šoli pomembno vlogo, saj lahko pripomorejo pri izgradnji in nadgradnji že usvojenega glasbenega znanja, spretnosti in veščin, negujejo razvoj drugih glasbenih področij (ustvarjalno mišljenje v glasbi, ponujanje pristnih glasbenih izkušenj, izražanje lastnih glasbenih idej, oblikovanje globljega odnosa do glasbe), blagodejno pa vplivajo tudi na druga področja otrokovega razvoja, kot so razvoj ustvarjalnih veščin, kritično in divergentno mišljenje, socialni razvoj ter sposobnost reševanja problemov.

Sledi prispevek o učinkih pristopa pri učenju glasbenega inštrumenta avtorice Maruše Laure, ki se pri pregledu dosedanjih raziskav na tem področju ravno tako kot avtorica predhodnega prispevka poslužuje smernic analize PRISMA. Avtorica ugotavlja, da se s preučevanjem pristopa suzuki in njegovih transfernih učinkov ukvarjajo različne znanstvene discipline, od katerih prednjači nevrologija. Temu primeren je tudi metodološki pristop, ki temelji na me-

ritvah aktivacije možganov. Izsledki raziskav kažejo, da lahko učenje glasbe po metodi suzuki izboljša številne kognitivne, čustvene in socialne procese ter pozitivno vpliva na slušno zaznavanje

Helena Dukić, hrvaška glasbena terapevtka, ki izvaja receptivno glasbeno terapijo s pomočjo vodenih glasbenih podob (angl. *Guided Imagery and Music – GIM*) v prispevku »Glasba, pomen in pripovednost« predstavi nekaj ključnih izhodišč, na katerih temelji tudi njeno doktorsko delo. V prispevku razpravlja o glasbi kot obliki čustvene naracije, ki izvabi naše čustvene odzive in nas spodbudi k večji pozornosti pri poslušanju glasbenega dela. Navaja, da je ena izmed najuporabnejših lastnosti naracije ta, da omogoča ustvarjanje sprememb in transformacije. Izhaja iz uporabne vrednosti naracije v glasbi v smeri spodbujanja individualnih in družbenih sprememb ter se osredotoči na implikacije glasbene naracije pri pedagoškem delu.

Na koncu zbornika lahko preberemo recenzijo knjige Paula Harissa z naslovom »Unconditional Teaching« izpod peresa Ane Kavčič Pucihar. Knjiga se poglobi v znotrajosebno dogajanje v učitelju individualnega pouka instrumenta/petja, ki usmerja njegove učne oblike in metode. Paul Harris v jasnem, slikovitem in na trenutke hudomušnem jeziku prevettri še vedno prevladujoča prepričanja učiteljev instrumenta, ki so za današnji čas pogosto zastarela, predvsem pa neučinkovita za sodobne generacije otrok. Svoje smernice uspešnega poučevanja utemeljuje na podlagi spoznanj nevrodidaktike in osrednji poudarek daje samorefleksiji učitelja.

Sklenemo lahko, da sodobni čas glasbenopedagoško stroko poziva k spremembam, ki bodo, skladno z značilnostmi novodobnih generacij otrok in z dognanji nevrodidaktike, vodile k spodbujanju celostnega blagostanja (telesnega, čustveno-socialnega, miselnega in duhovnega) učencev pri pouku glasbe v osnovnih in/ali glasbenih šolah. Učitelj bo pri tem s svojim zgledom in kontinuiranim preizpraševanjem lastnih stališč ter prepričanj na področju glasbe in učenja/poučevanja tisti, ki bo učencem omogočil, da bodo tudi v formalnem glasbenem okolju lahko zadovoljili svoje čustvene in socialne potrebe, ter jih s svojim erosom do glasbenih izkušenj/vsebin vabil v svet glasbe.